

GALEGANING TIBBIYOTDA QO'LLANILISHI

Uaisova Gulayim Rashidovna

QDU Biologiya fakulteti studenti

Dorilik o'simliklarni yetishtirish va qayta ishlash yo'nalishi
talabasi

Toreniyazova Saltanat

Qoraqalpoq davlat universiteti biologiya fakulteti Dori vositalari
introduksiyasi va agroekologiya kafedrasida dotsenti, PhD, ilmiy
rahbar

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11532105>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 26-may 2024 yil

Ma'qullandi: 29-may 2024 yil

Nashr qilindi: 9-iyun 2024 yil

KEY WORDS

*galega, dorivor o'simlik, diabet, yurak-qon
tomir kasalliklari, ovqat hazm qilish,
tibbiyotda qo'llanilishi.*

ABSTRACT

Galega o'simligi shifobaxsh xususiyatlari tufayli xalq va ilmiy tabobatda qadimdan qo'llanilib kelayotgan o'simlik hisoblanadi. Tibbiyotda galega qon shakar darajasini pasaytirishga yordam beradigan faol moddalar tarkibi tufayli diabetni davolash uchun qo'llaniladi. Bundan tashqari, yurak kasalliklari, qon tomir kasalliklari va ovqat hazm qilish kasalliklari kabi boshqa kasalliklarni davolash uchun ham foydalanish mumkin. Shu tufayli, mazkur maqolada galega o'simligini tibbiyotda qo'llanilishning ahamiyati keng yoritilgan.

Ko'p asrlar davomida galega o'simligining shifobaxsh xususiyatlari tufayli xalq tabobatida ham, ilmiy tibbiyotda ham keng qo'llanilmoqda. So'nggi o'n yilliklarda galega qon shakar darajasini pasaytirish qobiliyati va diabetni davolashda potentsial qo'llanilishi tufayli alohida e'tiborga sazovor bo'ldi. Biroq, bundan tashqari, galega turli kasalliklarni, shu jumladan yurak va qon tomir kasalliklarini, shuningdek ovqat hazm qilish kasalliklarini davolashda foydali bo'lishi mumkin bo'lgan boshqa dorivor xususiyatlarga ega [3]. Ushbu maqolada galega o'simligining dorivor maqsadlarida foydalanish, uning potentsial foydalari va mumkin bo'lgan xavflari ko'rib chiqiladi.

Galeganing kimyoviy tarkibi va farmakologik xususiyatlari uni dorivor maqsadlarda qo'llashning asosiy jihatlari hisoblanadi.

Kimyoviy tarkibi:

- Galegin: gipoglikemik ta'sirga ega bo'lgan galega asosiy faol komponenti qon shakar darajasini kamaytirishga yordam beradi.
- Flavonoidlar: antioksidant xususiyatlarga ega bo'lgan va immunitet tizimini mustahkamlashga yordam beradigan izokersetin va quercetin kabi.
- Saponinlar: antibakterial va yallig'lanishga qarshi xususiyatlarga ega.
- Alkaloidlar, taninlar va boshqa faol birikmalar: o'simlikda ham mavjud va organizmga turli xil ta'sir ko'rsatishi mumkin [1].

Farmakologik xususiyatlari:

- Gipoglikemik ta'sir: Galega to'qimalarning insulinga sezgirligini yaxshilashga va qondagi glyukoza darajasini pasaytirishga yordam beradi, bu esa uni diabetni davolashda qimmatli vositaga aylantiradi.

- Yallig'lanishga qarshi ta'sir: Galeganing ba'zi komponentlari yallig'lanishga qarshi xususiyatlarga ega, bu artrit kabi yallig'lanish kasalliklarini davolashda foydali bo'lishi mumkin.

- Antibakterial va antiviral: Ba'zi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, galega antibakterial va antiviral xususiyatlarga ega bo'lishi mumkin, bu uni infeksiyalarga qarshi kurashda foydali qiladi.

-Ovqat hazm qilishni qo'llab-quvvatlash: Galega ovqat hazm qilishni yaxshilashga yordam beradi.

Ushbu farmakologik xususiyatlar galegani dorivor maqsadlarda foydalanish uchun qimmatli o'simlikka aylantiradi va uning dorivor maqsadlarda keng qo'llanilishiga sabab bo'ladi [4].

Quyida galega o'simligining tibbiyotda qo'llanilishi bo'yicha misollar keltirilgan:

Birinchidan, qon shakarini pasaytirish: Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, galega ekstrakti 2-toifa diabet bilan og'rigan odamlarda qon glyukoza darajasini pasaytirishga yordam beradi.

Shuningdek, yurak-qon tomir sog'lig'ini qo'llab-quvvatlash: Galega qondagi xolesterinni kamaytirishga va qon aylanishini yaxshilashga yordam beradi, bu yurak-qon tomir kasalliklarining oldini olishda foydali bo'lishi mumkin.

Yana da ovqat hazm qilishni qo'llab-quvvatlash: Ba'zi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, galega ovqat hazm qilishni yaxshilashga yordam beradi va oshqozon yonishi, shishiradi va oshqozon buzilishi kabi oshqozon-ichak kasalliklarining alomatlarini yengillashtiradi.

Shuningdek, yallig'lanishga qarshi xususiyatlar: Galega ekstrakti yallig'lanishga qarshi xususiyatlarga ega bo'lishi mumkin, bu artrit va astma kabi turli yallig'lanish kasalliklarini davolashda foydali bo'lishi mumkin.

Ushbu misollar galega o'simligining turli xil potentsial dorivor xususiyatlarini va uning tibbiy amaliyotda qo'llanilishini ko'rsatadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, galega o'simligi ko'plab dorivor xususiyatlari tufayli tibbiy amaliyotda qimmatli manba hisoblanadi. Qon shakarini pasaytirish qobiliyati uni diabetga chalinganlar uchun ayniqsa foydali qiladi. Bundan tashqari, galega yurak va qon tomirlari salomatligini saqlash, shuningdek ovqat hazm qilishni yaxshilash uchun foydali bo'lishi mumkin. Umuman olganda, galega o'simligi turli kasalliklarni davolashning yangi usullarini ishlab chiqish uchun istiqbolli tadqiqot ob'ektidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Фитотерапия против диабета. Травы жизни / В. Ф. Корсун [и др.]. — М.: ЗАО Изд-во Центрполиграф, 2016. — 351 с.
2. Коноплева, М. М. Фармакогнозия: природные биологически активные вещества: учеб. пособие. — 4-е изд., доп. / М. М. Коноплева. — Витебск : ВГМУ, 2013. — 407 с.
3. Османова, Н. А. Фармакогностическое изучение травы галеги лекарственной *Galega officinalis* L. и галегивосточной *Galega orientalis* Lam.: автореф. дис. ... канд. фарм. наук / Н. А. Османова. — СПб., 2003. — 23 с.
4. Пастушенков, Л. В. Галегалакарственная / Л. В. Пастушенков, А. Л. Пастушенков, В. Л. Пастушенков // Лекарственные растения. Использование в народной медицине и быту. — 5-е изд., перераб. и доп. — СПб., 2012. — С. 70.
5. Руженкова, И. В. Фитотерапия при сахарном диабете: лечение лекарственными растениями / И. В. Руженкова. — Ростов-на/Д: Феникс, 2014. — 125 с.